

# NOVICA

## kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

**Tečaj XII.** V Ljubljani v sredo 22. marca 1854. **List 23.**

### Kmetijske reči.

(Tudi mak saditi) bi koristilo včasih kmetovavcu. Makovo zernje dá namreč tudi obilo žlahnega olja, katero je prav okusno. Na Nemškem ga redijo. Upotrebujejo tega olja posebno, sladiti navadno laško olje, clo v deželah, kjer maslinje olje delajo.

Mak potrebuje rahle, gnjilovčne zemlje, ktera mora dobro obdelana, in kar mogoče, proti vetrovom zavarovana biti. Makišče je treba jeseni razorati in povleči. Že perve dni marca ali aprila, clo na sneg naj seje se mak enakomerno (1 funt zernja bi utegnil za 1 oral zadostiti); povleče se potem z brano. V 8 do 10 dnéh že kalí. Ko rastlice že majhen križ narejajo, jih gré s pralico otrebiti, da se njiva očisti, ob enem pa bilje stanjša; mora namreč 6 do 9 palcov prostora med rastlicami biti.

Po 14 dnéh se rujenje in tanjšanje ponavlja, kar tudi tretjibart storiti je treba. Prirase potem 5 do 8 makovk iz sleherne sadike, med tim ko, če pregosto stojí, le majhne makovke z malo zernjem zarodé.

Sejati se dá mak tudi med korenje. Koristno je to, ker, ko mesca augusta se je mak pridelal, pozneje se še korenje dobi.

Kader se rastlice rumenijo in ne rasejo, naznanja to, da pregosto vkup stojé.

Žeti je mak o suhem vremenu, ker makove glavice se lahko razgrejejo in zernje se spridi. Odreže se mak nad zemljo, se zveže v otepke in postavi se sušiti. Potem se mu slama odreže in makovke se na dile sušiti položé.

Makovo sème dobimo, če makovke na pertih mlatimo, da ne pride pesek med zernje, ktereга potem ni moč odpraviti. Ali pa zrežejo se makovke na rezavniku, potem se odločijo skozi širokeji rešeto lupinice, skozi ožji rešeto pa druga nesnaga.

Čisto makovo seme se na pertih po dilah sušiti dene, posušeno pa se v reče al sodce shrani. Prodaja se drago, ker žlahno olje iz njega delajo. (Nar boljši olje na salato je makovo olje, če je merzlo prešano). Stebličje in perje je dobro palivo.

(V izhodnih deželah mak veliko večí rase ko pri nas. Dobivajo tam iz njega tudi imenitno zdravilo, kteremu se pravi makovec ali opium.) J. Š.

### Kmetijski pomenki

v občnem zboru štajarske km. družbe v Gradcu.

(Konec.)

Svitli gosp. nadvojvoda so izročili podružničnim poslancom troje svetinj, naj jih dajo trem kmetovavcem, kterim so bile lani zavolj pridne sad-

joreje spoznane. Rekli so pri ti priliki, da po volji ustanovitelja se imajo svetinje za sadjorejo edino le učiteljem deliti.

Gosp. dr. Hlubek je prosil vinorejce, naj v zbornici ogledajo kole iz akacij napravljene, kateri, čeravno že večkrat priporočevani, se ne rabijo še tako, kakor bi se imeli.

Poslanec podružnice Slovenji-graške gosp. Fr. Schell je bral življenjepis mnogozasluženega gosp. Bonazza, kateri se bo natisnul v spomenici kmetijske družbe.

Gosp. Kranzbauer je bral nasvet gosp. Zastiera: naj bi učitelji po deželi tudi dekleta učili v važniših opravilih čbelarstva.

Gosp. Leitner je pokazal zboru model nekega točovoda v podobi križa, kateri naj bi se postavil na naj višje gore, da bi vlekel oblake s točo na-se in tako branil škodo po nižavah.

Gosp. dr. Unger je popisal stan tiste naprave v št. Florianu, ktero so nadvojvoda osnovali, da se neprenehoma kravam na vime kože stavijo in iz teh kravjih kóz nabira méza za cepljenje kóz pri otrocih, ktera se od tod pošilja ne le po štajarskem, temuč na vse kraje sveta. Dosihmal je šlo že 2297 malih steklenic po svetu.

Na predlog gosp. viteza Pitoni-ta je zbor sklenil c. k. ministerstvo prositi, da bi se smel na štajarskem tobak saditi, ker skušnja kaže, da se ga v našem cesarstvu ne pridelata toliko, kolikor se ga potrebuje in da tedaj veliko dnarja za-nj iz cesarstva v ptuje dežele gré, ki bi lahko domá ostal, ako bi se na več krajih prideloval. Ker je štajarski svet pripraven za rejo tobaka, naj bi se prosilo za to dovoljenje, zraven tega pa poprašalo: po čim ga misli vlada kupovati, ker od druge strani skušnje učé, da se je kadaj že tobak sadil, pa zavolj prenizke cene spet opustil; če mu tedaj prihodnje ne bo cena višja, se ne bo noben kmetovavec z rejo tobaka pečal, ker ima ona že sama po sebi mnogo sitnost.

Gosp. vitez Scherer je popisal napravo Dierzenovega panja, ktereга je gosp. Šabac zboru na ogled postavil.

Na zadnje so gosp. nadvojvoda na znanje dali, da je gosp. Klappf, po domače Anbauer, učitelju svoje občine neko zemljiše proti temu prepustil, da zasadi na njem sadnega drevja in uči otroke v sadjoreji, in da je podružnica št. Florianska družbini odbor prosila za cepiče zgornje-austrijskih tépk, ktere so ji bile iz Stajnce poslana, kjer rase veliko tepk naj boljši austrijske sorte.

Po zboru so se družbeniki po stari navadi snidili pri kosilu v Resursi, ktero so tudi svitli nadvojvoda počastili s svojo nazočnostjo.